

พระราชปรารภ

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

พระนางเจ้าสุวัทนาฯ

ในการทรงบำเพ็ญพระกุศล

เมื่อสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้าสุขุทชาทิพย์รัตนฯ

กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร พระธิดา

สิ้นพระชนม์มาถึงปฐมสัตตมวาร

ณวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๕

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

พระรูปสมเด็จพระเจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน์ สุขุมขัตติยกัลยาวัตติ

กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร

ทรงฉายกับพระนางเจ้าฯ พระมารดา เมื่อพระชันษาได้ ๔ ปี

พระราชปราชญ์

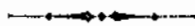
ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ว่าด้วยเหตุแห่งความตายในท่ามกลางอายุ

ทรงพระราชนิพนธ์

พระราชทานให้พิมพ์ในหนังสือวชิรญาณวิเศษ

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๑

๑ ท่านกรรมสัมปาทิก หอพระสมุดวชิรญาณ
ขอให้ข้าพเจ้าเขียนเรื่องอะไร ๆ ลงในหนังสือวชิร
ญาณ ในคราวซึ่งเป็นพนักงานของท่านพวกนี้สักเรื่อง
หนึ่ง เวลานว่างจึงเขียนให้ ตามที่นึกได้ง่าย ๆ
เมื่อพูดกันถึงเรื่องตาย ๆ กรมหลวงเทวะวงศ์ ๆ
ได้ว่าแก่ข้าพเจ้าบ่อย ๆ ว่าชีวิตมนุษย์นี้ ถ้ารักษา
ดี ๆ แล้ว คงจะอยู่ไปได้จนแก่หง่าแล้วจึงจะตาย
เป็นธรรมดา ข้าพเจ้าได้ยอมรับกันว่าเป็นอย่างจริงมา
นานแล้ว เพราะได้พิจารณาหัดดูในอาการกิริยาของตัว

เองที่ประพาศติมาเสมอ ๆ ก็เห็นว่าถ้ารักษาดีจริงคงจะอยู่ได้ แต่เหตุที่จะรักษาไม่ได้นั้น นั้นนับดูเดยวนเห็นมอยู่ ๔ อย่าง

อย่างหนึ่งตั้งแต่เกิดมากมีโรคภัยพิการในเครื่องจักรของร่างกาย ที่จะแก้ไขให้หายเป็นปกติไม่ได้ เหมือนกับเครื่องจักรนาฬิกาเครื่องจักรเรือกลไฟ ที่ทำจากร้านไม้ดี ฝีมือเลวมาแต่ต้นถึงจะแก้ไขประคับกระคองรักษาสักเท่าใดก็ไม่พ้นเสียเร็วได้

อีกอย่างหนึ่งนั้น เพราะไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่าการประพาศติอย่างนี้ทำสิ่งนี้จะอันตรายแก่ชีวิตการประพาศติสิ่งนี้ ทำสิ่งนี้ จะเป็นเครื่องเกอกูลให้ชีวิตยืนยาวไปได้

อีกอย่างหนึ่งนั้น รู้แล้วว่าสิ่งนี้ไม่ดี เป็นทางมาของความตาย แต่เพราะความอยาก จะเว้นอดกลั้นไม่ได้จำต้องทำ เพื่อความสุขในประจุบันทัน

โตนั้น ๆ เพราะรู้แล้วแต่ผลอ ๆ ไป บางทีตั้งใจว่าจะไม่ประพฤติ แต่มันเลยเป็นไปผิดไม่ไหว รู้แล้วว่าทางนั้นจะเป็นเครื่องเกอคุณแก่การอายุยืน นึกแล้วว่าจะทำ แต่มันมีอย่างอื่นชักชวนเขาไป ๆ ไม่เข้มใจที่จะทำให้แรงกล้าไปได้ สักแต่จะทำ ๆ เป็นแต่จะทำแล้วเรื่อย ๆ ไป

อีกอย่างหนึ่ง รู้แล้วว่าสิ่งนั้นเป็นเครื่องที่จะพาไปถึงความอายุสั้นตายเร็ว แต่จำเป็นต้องทำ ไม่ทำไม่ได้ ถึงทำแล้วถ้าตายก็เป็นตายดี ๆ ไม่เป็นตายดีแต่จำเป็นจำทำ จนตายด้วยความรู้ว่าทางนั้นเป็นทางจะตาย

ในหนทางที่เป็นทางมาของความตายทั้ง ๔ อย่างนี้ ถ้าผู้ใดละหลักหนีให้พ้นไปที่เดียวได้ ผู้นั้นจะมีอายุยืนยาวเป็นแน่แท้ เว้นไว้เสียแต่จะมีโรคประจวบนั้นที่คนตายมาก ๆ จะหนีไปไม่ได้ แต่อย่างไรอย่างไรคงจะดีกว่าที่ไม่ได้ประพฤติได้ แต่การที่จะประ

พฤติหลักหนทางที่มาของความตายทั้ง ๔ อย่างนี้เกือบ
จะว่าไม่มีใครประพฤติได้ ฤาประพฤติเข้าแล้ว
จะเป็นการดีแก่ตัวฝ่ายเดียวกัน ว่าไม่ได้เลย

คือข้อ ๑ ซึ่งว่าด้วยร่างกายไม่บริบูรณ์มาแต่เดิม
จะรักษาชีวิตไปไม่ได้เอง ๆ นั้น จะยกตัวอย่างให้
เห็นได้ คือศรีพัฒนา(๑) ตั้งแต่ออกมาทีเกือบจะ
ว่าได้ว่ามีแต่กระดูกที่หนังหุ้มอยู่ ตั้งแต่เล็กมาจน
โตไม่เห็นมีเวลาที่มีผิวแดงเลย สีซด ๆ นวมอนัวตึน
เขียว ๆ ตามเล็บเหมือนกับถูกกระทบอะไรซ้ำ เป็น
สีเงินทั้งสับนิ้ว ตั้งแต่เกิดมาหมอไม่ได้ขาดขัน
เรือนจนสักวันหนึ่ง เจ็บจนไม่รู้ว่าจะเรียกว่าเจ็บอะไร
เขียวเข็นซดไปทั้งตัวบ้าง เหนือไหมตัวบ้าง ร้อนจไป
ทั้งตัวบ้าง จะพรรณาไปไม่มีที่สุด จนเป็นสาวอายุ
สิบห้าสิบหกปี ก็ไม่มีผู้ใดเห็นได้ว่าเป็นสาว อายุ

๑ พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์ ๓ ประสูติ
เมื่อขณลุ พ.ศ. ๒๓๙๖ ดินพระชนมเมือขระกา พ.ศ. ๒๔๑๖

มากเข้าจนถึงสลับแปดสลับเก้ากลับเห็นเป็นคนแก่ แต่
 รักษาชีวิตได้อย่างยิ่งที่ผู้ใดจะรักษาได้ (อย่ามาได้
 ถึงอายุขัยสลับบงโคตตาย ถ้าจะไปหาผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งไม่
 รู้จักชื่อเสียงเรื่องราวเลย มาตศพบแล้วให้ทายว่าอายุ
 เท่าไร จะต้องทายว่าอายุ ๗๐ ขึ้นไปหา ๘๐ ปี ท้าว
 วรรณานันท์ (๒) เดียวกันยังมีเนื้อหมิ่งมากกว่า นี้
 เป็นอย่างเอกในการโรคภัยที่มามีมาแต่กำเนิด เหตุ
 ที่จะบ่งกัน ถึงจะรักษาชีวิตได้สักเท่าใด ก็รักษา
 ได้เพียงเท่านั้นเอง ไม่มีอายุแลร่างกายที่จะอยู่ต่อ
 ไปอีกได้

อย่างที่ ๒ ซึ่งว่าตายด้วยความไม่รู้ว่าจะตาย
 เหมือนหนึ่งคนเดินไปดี ๆ ไม่มีฝนตกฟ้าร้อง แต่
 เมื่อเดินไปถึงกลางทาง ฝนตกลงมาฟ้าคนอง จะ
 กลับมาสูที่เก่าก็ไกล จะไปจนถึงที่ข้างน้ำก็ไกล จะ
 หาที่อาศัยรยกลางทางก็ไม่มี ฟ้าผ่าลงมากถูกพื้นนั้น

๒ ท้าววรรณานันท์ เดิมชื่อ นาย

ตาย นั่นตายด้วยไม่ว่าอันตรายจะมี ฤกลงเรือไป
 ในเรือที่มั่นคงแข็งแรงดี เชื่อว่าจะไม่มีอันตราย แต่
 มีเรืออื่นมาโดนเรือล่มต้องจมน้ำตายเช่นนี้ เป็นตาย
 ด้วยไม่รู้เหตุว่าจะตาย เป็นเครื่องตัดไม่ให้อยู่อายุ
 ยืนไปได้เป็นที่สอง

อย่างที ๓ ซึ่งว่ารู้แล้วว่าเป็นทางมาของความตาย
 แต่เว้นไม่ได้ จำต้องทำเพราะเหตุหลายประการ
 นั้น มีตัวอย่างกว้างขวางมาก เกือบจะไม่ต้องยกข
 พรรณา จะว่าแต่ย่อ ๆ อย่างต่ำที่สุดเพียงรู้ว่า ถ้า
 ต้นเข้านอนหัวค่ำจะทำให้มีกำลังวังชาดีกว่านอนตัก
 ต้นสาย จนได้ลองแล้ว ก็กว่าจะทำก็ทำไปไม่ได้
 เพราะอะไรอะไรจีปาละร้ออย่างสำหรับที่จะชักลง
 ไปหาทางที่หวังอยู่แล้ว ว่าถ้าเงินอย่างนั้นคงจะตาย แต่
 มิใช่มีอะไรบังคับ ว่าถ้าไม่ทำเช่นนั้นไม่ได้ แต่
 เพราะความสุขในการที่ ประพฤติ เช่นนั้นเล็กน้อยใน
 ประจวบนั้น ทำให้เผลอไม่กลัวความตายได้ โดยความ

ประมาท คือยังเช่นอ่านหนังสือค้างอยู่ อีกนิดเถอะ
 อีกนิดเถอะ เมื่ออีกนิดหนึ่งอ่านหนังสือไม่ได้ทำได
 ก็ให้ความสบายทุกอีกนิดหนึ่ง แต่ใกล้เข้าไปข้าง
 ความตายทุกอีกนิดหนึ่งเหมือนกัน แต่ความตาย
 อยู่ทางไกล ความสุขอยู่ทางใกล้ ทำให้ผลอหลง
 ไปตามความสุขนั้น จนเป็นเครื่องร่อยหรอแก่อายุได้
 นี้เป็นตัวอย่างไม่อยากจะพูดถึงเหตุการณ์อันร้ายกาจ
 ที่ไม่น่าจะเอามาไว้ในหนังสือเช่นนั้น เช่นกับบัน
 กำแพงวัง เป็นผู้ร้ายปล้น สืบฟันกินเหล่าเฒ่าเหล่า
 เก็น และอะไรอะไรต่าง ๆ นับไม่ถ้วน ล้วนแต่รู้
 แล้ว แต่ยังไม่ได้ มีเครื่องสำหรับล่อให้ตามไป
 ใกล้เข้าข้างความตายทั้งสิ้น นี่เป็นเครื่องที่จะทำให้
 รักษาชีวิตยืนยาวไปไม่ได้เป็นที่สาม

อย่างที ๔ ซึ่งรู้แล้วว่าเป็นทางของความตาย แต่
 จำต้องทำนั้น เหมือนอย่างกับทหารที่จะต้องเข้าสู่
 สักสงคราม เมื่อมีพวกหนึ่งถืออาวุธมากอยจะยิงจะ

แหวงฟันตัวอยู่ รู้แล้วว่าเปนเครื่องสำหรับทำให้ตาย
 แต่ต้องผ่าฟันเข้าไปเพื่อจะเอาไขยชนะ เพราะเปนการ
 ฉลองพระเดชพระคุณเจ้านาย แลเปนการรักษาบ้าน
 เมือง รักษาความสุขของเพื่อนมนุษย์ชาติเดียวกัน
 ฤๅตัวเจ็บไข้อยู่ แต่มีราชการหลวงฤๅบิดามารดา
 บุตรภรรยาบ่วยไข้ ฤๅต้องอันตรายอันใด จำต้อง
 ไปรับราชการแลบ้องกันรักษา เพื่อจะให้เจ้านาย
 แลบิดามารดาบุตรภรรยาพ้นจากอันตราย ฤๅเห็น
 คนที่ป่วยเจ็บไข้ มีเป็นโรคประจวบนั้น ที่รู้ไข้เช่น
 นั้นติดกันได้ แต่เห็นว่าไม่มีผู้ใดดูแลรักษาคนไข้
 นั้นได้ทุกแห่งเวทนาเข้าไปช่วยรักษา คลุกคลีอยู่กับคน
 ไข้ อย่างนี้คงต้องเปนการจำเป็นที่จะต้องเข้าไปใกล้
 ความตายนับเป็นอย่างที่ ๔

เพราะฉะนั้นการที่จะรักษาชีวิตตามที่ว่า ถ้า
 มนุษย์รักษาชีวิตดี ๆ อยู่แล้ว จะอยู่จนแก่หง่าได้
 เป็นธรรมดา นั้น มีเครื่องกีดกันอยู่มากเช่นว่ามาแล้ว

จึงรักษาชีวิตต่อไปจนแก่หง่าไม่ได้ โดยมาก ต้อง
 อาศัยความช่วยเหลือการบ่มถนอมรักษาด้วย จึงได้
 รอดอยู่ได้จนแก่หง่าบ้าง น้อยกว่าผู้ที่ตายเสียแต่
 หนุ่มแต่สาว แต่ถ้าจะว่าถึงความดีความชั่ว ในการ
 รักษาชีวิตแล้ว อย่างที่หนึ่งที่สองนั้นเป็นธรรมดา
 อยู่เอง แต่อย่างสามเป็นการที่ควรจะรักษา ตาม
 ทางซึ่งเห็นว่า เป็นเครื่องจะให้อายุยืน หลักละทาง
 ซึ่ง เห็นว่า จะ เป็น เครื่อง ทำให้ อายุสั้น ให้ เต็ม กำลัง
 โดยความตั้งใจที่จะทำได้ แต่ในที่นั้นเป็นการจำ
 เป็นที่จะต้องทำ ถึงจะเป็นทางมาของการที่อายุสั้น
 ก็ยอมให้สั้นดีกว่ายาว เพราะคนเกิดมาจะว่าอายุเป็น
 สำคัญกว่าการที่ทำว่าไม่ได้ ผู้ที่มีอายุอยู่จนแก่ชรา
 ถึง ๘๐ ๙๐ ๑๐๐ ก็ดี เมื่อตายแล้วสูญชื่อในทันที
 โดยมาก แต่ผู้ซึ่งมีอายุเพียง ๒๐ เศษ ๓๐ ปี มี
 ชื่อเสียงที่ชนภายหลังรู้จักไปอีกหลาย ๆ พันปี มี
 อยู่แต่น้อย ควรจะนับว่าผู้ที่มีอายุสั้นแต่ชื่อเสียง

ก
DS
๕๙๒.๕๑
๗๗๕

๑๐
ชยู่ณานนั้มีอายุยึนหลายพันปี ด้กว่าผู้ที่มีอายุ ๑๐๐
ด้วยประการณ้แล ๗

บางปอีน วันจันทร่เดือนหกขึนหกค้
บ้ชาวดลั้ภทศศก ค้กราช ๑๒๕๐

013821
14.FEB.1977